

Skólanámskrá Leik- og grunnskóla Hvalfjarðarsveitar

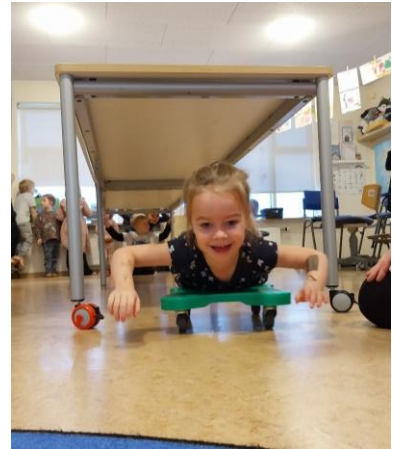
Seinni hluti - Skýjaborg

Efnisyfirlit

6.	kafli – Leikur og nám í Skýjaborg	4
6.1	Starfsgrundvöllur	4
6.2	Kenningagrunnur.....	5
6.3	Starfsaðferðir.....	5
6.4	Gildi Skýjaborgar	6
6.5	Leiðir í leikskólastarfi.....	7
6.5.1	Leikurinn	7
6.5.2	Athafnir daglegs lífs	8
6.5.3	Skipulagðar stundir	8
7.	kafli – Náms svið leikskólans	9
7.1	Sjálfbærni og vísindi	9
7.2	Heilbrigði og vellíðan	10
7.3	Læsi og samskipti	12
7.4	Sköpun og menning.....	13
8.	kafli – Mat á leikskólastarfi	15
8.1	Innra mat.....	15
8.2	Ytra mat	16

6. kafli – Leikur og nám í Skýjaborg

Samkvæmt lögum um leikskóla skal velferð og hagur barna vera leiðarljós í öllu starfi. Veita á börnum umönnun og menntun, búa þeim hollt og hvetjandi uppeldisumhverfi og örugg náms- og leikskilyrði. Stuðla á að því að nám fari fram í leik og skapandi starfi þar sem börn njóta fjölbreyttra uppeldiskosta. Starfshættir leikskóla eiga að mótask af umburðarlyndi og kærleika, jafnrétti, lýðræðislegu samstarfi, ábyrgð, umhyggju, sáttfýsi, virðingu fyrir manngildi og kristinni arfleidd íslenskrar menningar.

6.1 Starfsgrundvöllur

Í leikskólanum Skýjaborg starfa saman sjálfstæðir einstaklingar sem bera virðingu fyrir sjálfum sér og umhverfi sínu.

Starfsgrundvöllur leikskólans tekur mið af þeim markmiðum og áherslum sem sett eru fram í lögum um leikskóla sem og aðalnámskrá leikskóla.

Meginmarkmið uppeldis og kennslu í leikskóla eru að:

- fylgjast með og efla alhliða þroska barna í náinni samvinnu við foreldra,
- veita skipulega málörvun og stuðla að eðlilegri færni í íslensku,
- hlúa að börnum andlega, vitsmunalega og líkamlega í samræmi við þarfir hvers og eins svo að börnin fái notið bernsku sinnar,
- stuðla að víðsýni barna og efla siðferðisvitund þeirra,

Leiðarljós leikskóla

- Leikskóli á að vera lýðræðislegur vettvangur og lærdómssamfélag þar sem starfsfólk, foreldrar og börn eru virkir þátttakendur og hafa áhrif á ákvarðanir um málefni leikskólans.
- Starfshættir leikskóla eiga að hvetja til samvinnu og samstarfs milli barna, starfsfólks, foreldra og nærsamfélags.
- Leikskóli á að vera félags- og menningarlegur vettvangur þar sem þjóðararfur og gildi íslensks samfélags skipa veglegan sess.
- Leikskóli á að vera samfélag þar sem hver einstaklingur nýtur virðingar og leggur sitt af mörkum.
- Starfshættir leikskóla eiga að taka mið af umhverfi leikskólans og því samfélagi sem hann er í. Jafnframt á leikskólinn að vera virkur þátttakandi í samfélaginu og hafa áhrif á það.

Aðalnámskrá leikskóla 2011.

- leggja grundvöll að því að börn verði sjálfstæðir, virkir og ábyrgir þátttakendur í lýðræðisþjóðfélagi sem er í örri og sífelldri þróun,
- rækta hæfileika barna til tjáningar og sköpunar í þeim tilgangi m.a. að styrkja sjálfsmynd þeirra, heilbrigðisvitund, öryggi og hæfni til mannlegra samskipta.

Skólastarf Skýjaborgar er byggt á grunni þessara markmiða.

6.2 Kenningagrunnur

Að læra af reynslunni - learning by doing

Sú uppeldisfræði- og menntastefna sem leikskólinn aðhyllist er sótt í smiðju John Dewey, kennara og heimspekings, um það hvernig börn læra. Að læra af reynslunni (learning by doing) er eitt af einkunnarorðum Dewey og er með því lögð áhersla á að virkja athafnaþörf barna og áhugahvöt með því að leyfa þeim að fást við viðfangsefnin í stað þess að vera óvirkir meðtakendur. **Sköpunargleði** og **frumkvæði** barna á að vera í brennidepli.

Dewey lagði einnig áherslu á að innan veggja skólans væri barninu kennt að lifa og starfa sem sérstakur einstaklingur í samfélagi við aðra og á skólinn að vera nokkurs konar spegilmynd af samfélaginu. Áhersla er lögð á að barn læri í samvinnu við samfélagið og af umhverfinu. Barnið á að fá tækifæri til að móta eigin veröld með **lýðræðislegum** vinnubrögðum.

Samkvæmt Dewey er hlutverk kennarans að leiða börnin í þekkingarleit sinni, spyrja opinna spurninga og þroska þannig **gagnrýna og skapandi hugsun**. Börnin eiga að fá tækifæri til að **rannsaka** sjálf og prófa til að öðlast þekkingu, þannig skiptir ferlið meira máli en útkoman. Kennarinn á að taka þátt í starfinu og fræða í gegnum leikinn.

Leiðarljós leikskóla

- Leikskólastarf skal byggjast á jafnrétti, virðingu fyrir margbreytileika mannlífsins og öðrum menningarheimum.
- Virða skal rétt allra sem þar dvelja, óháð kynferði, bakgrunni, aðstæðum eða getu og leitast við að koma til móts við þarfir allra.
- Menntun til sjálfbærni á að endurspeglast í öllu starfi leikskóla í virku samstarfi við heimili og nærsamfélag.
- Í leikskóla þarf að finna fjölbreyttar leiðir til samstarfs við fjölskyldur og leita margvíslegra leiða til að koma á framfæri upplýsingum um starfshætti og starf leikskólans.

Aðalnámskrá leikskóla 2011.

6.3 Starfsaðferðir

Börnin læra það sem fyrir þeim er haft

Starfsaðferðir leikskólans Skýjaborgar byggja m.a. á kenningum Howards Gardner kennslufræðings um fjölgreindir, Caroline Pratt um opinn efnivið og Birgittu Knutsdotter Olofsson um leik barna og hlutverk fullorðinna í leiknum.

Kennslufræðingurinn Howard Gardner setti kenningu sína um fjölgreindir fyrst fram á níunda áratug tuttugustu aldar. Gardner telur að í hverjum einstaklingi búi a.m.k. 8 greindir: málgreind, rök- og stærðfræðigreind, rýmisgreind, líkams- og hreyfigreind, tónlistargreind,

samskiptagreind, sjálfsþekkingargreind og umhverfisgreind. Styrkleiki greindanna er mismunandi hjá hverjum einstaklingi og er mikilvægt að umhverfið sé þannig skipulagt að einstaklingurinn hafi tækifæri til að þróa greindirnar í viðhlítandi getustig.

Umhverfi og verkefni eiga að vera skipulögð á **fjölbreyttan** hátt þannig að einstaklingurinn geti auðveldlega fundið leið sem hentar best hverju sinni til að taka þátt í daglegu starfi eða einstaka verkefni.

Lykilorð í hugmyndafræði Caroline Pratt eru sjálfsnám og barnið allt. Meginmarkmið í kenningum hennar eru að efla **alhliða þroska** barnsins, **andlegan, líkamlegan, félagslegan og tilfinningalegan**.

Kennarinn á að stuðla að því að börnin vinni og læri af innri áhugahvöt. Til þess telur hún opinn efnivið mikilvægan þátt til **sköpunar** og **leiks**, efni sem börnin geta notað án leiðbeiningar og stjórnunar. Með því að bjóða upp á opinn efnivið er barnið hvatt til **gagnrýnnar** hugsunar, hann ýtir undir **forvitni** og **tilraunir**, þar ræður barnið sjálft för.

Birgitta Knutsdóttir Olofsson telur að einn af hornsteinum leikskólastarfsins sé þátttaka fullorðinna í leik barna. Í samleik við fullorðinn læri barnið upphaflega að gera greinarmun á hvað er „í gamni“ og hvað er „í alvöru“. Í leiknum lærir barnið einnig félagslegar leikreglur sem eru forsendur þess að geta leikið við aðra. Í leik með fullorðnum lærir barn snemma leikmerkin og veit þá hvenær er leikur og hvenær ekki. Þessa hæfni nýtir barnið sér alla ævi og kallast **félagsleg færni**.

Í leikskólanum er lögð áhersla á einfalt skipulag sem allir geta fylgt. Opnar spurningar og opinn efniviður hjálpa börnum í **þekkingarleit** sinni, sem skiptir meira máli en útkoman sjálf. Kennarar skipuleggja umhverfið, fylgja barninu í þekkingarleit sinni út frá áhugahvöt og styðja við leikinn með **faglegri umhyggju**. Hlutverk kennara er að tryggja þátttöku allra barna í leik og starfi, bera virðingu fyrir margbreytileika og styðja við málþroska.

6.4 Gildi Skýjaborgar

Virðing – vellíðan – metnaður – samvinna

Í leikskólanum er unnið með gildi sem þeir aðilar sem koma að stefnumótun leikskólastarfsins telja mikilvæg. **Vellíðan, virðing, metnaður og samvinna** eru einkunnarorð leikskólans og leggur leikskólinn þau til grundvallar í starfi sínu. Í öllu starfi er leitast við að rækta og efla vellíðan, virðingu, metnað og samvinnu, einnig sjálfstæði, sjálfshjálp, jákvæð samskipti, umburðarlyndi og kurteisi. Unnið er með þessi gildi í öllu starfi leikskólans.

Leiðarljós leikskóla

- Í leikskóla á að stuðla að því að börn þrói með sér jákvæða sjálfsmynd með því að virða sérstöðu og sjónarmið hvers einstaklings.
- Í leikskóla eiga börn að fá tækifæri til að fást við viðfangsefni sem taka mið af áhuga þeirra, styrkleikum og þroska þannig að trú þeirra á eigin getu aukist og hneigð þeirra til náms aukist.
- Í leikskóla á að byggja á reynsluheimi barna og skapa þeim merkingarbæra reynslu.
- Í leikskóla á að leggja áherslu á sjálfstæði og frumkvæði og hvetja á hvert barn til að taka ábyrgð á sjálfsu sér.

Aðalnámskrá leikskóla 2011.

Í leikskóla er barnið í brennidepli og eiga starfshættir að taka mið af **þroska** og **þörfum** hvers barns. Leikskólanám er **sambætt**, þar sem námssvið og námsþættir fléttast inn í daglegt líf og leik barnsins. Starfsfólk sýnir hverju barni faglega umhyggju í öllu starfi.

Skýjaborg er grænfánaleikskóli og hefur verið á grænni grein síðan 2009. Grænfáninn hefur það hlutverk að leiða skóla í faglegri og árangursríkri vinnu með sjálfbærni í víðum skilningi að leiðarljósi. Það er gert í sterkum tengslum við áherslur aðalnámskrár og Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun. Umhverfisvernd, sjálfbærni og lýðræði er eins og rauður þráður í gegnum allt leikskólastarfið.

6.5 Leiðir í leikskólastarfi

Í leikskóla skal leggja áherslu á **skapandi starf** og sjálfsprottinn **leik** barnsins. Leikskólakennarar skulu vera mótandi í leikskólastarfi, ábyrgð þeirra er að skapa sérhverju barni tækifæri og bestu aðstæður til náms í leik þar sem barnið stjórnar framgangi leiksins. Þar gefst tækifæri til ígrundunar og skráningar á leik og tengslum barna við önnur börn, fullorðna og umhverfi sitt.

Í gegnum athafnir daglegs lífs fer fram mikið nám og gefst þar gott tækifæri til að sinna hverjum og einum og vinna með námssviðsmarkmið og gildi.

Til viðbótar við leikinn og athafnir daglegs lífs byggjum við starfið á skipulögðum stundum til að ná fram uppeldis- og námssviðsmarkmiðum leikskólans.

6.5.1 Leikurinn

Leikurinn er hornsteinn leikskólanáms, hann er lífstjáning og **gleðigjafi** barnsins. Frjáls og sjálfsprottinn leikur er hið eðlilega tjáningarform barnsins og greinist hann frá öðru atferli í því að hann er **skapandi** og barnið stjórnar honum sjálft.

Í bernsku felur leikur í sér nám. Af leik sprettur ný þekking, ný tilfinning, nýjar athafnir og leikni. Í leik tjáir barn tilfinningar sínar og fær útrás fyrir þær. Sköpunarþörf og hugmyndaflug barnsins birtist í leikjum þess. Í leik taka börn þátt í **lýðræðislegum** athöfnum þegar þau setja fram eigin hugmyndir og þurfa jafnframt að skilja hlutina frá sjónarmiði annarra.

Í leik geta börn unnið með og gert tilraunir með hugmyndir sínar og öðlast nýjan skilning og nýja þekkingu. Í leik skapast vettvangur þar sem spurningar vakna og börn leysa vandamál sem upp koma, á eigin forsendum. Í leik eflast vitrænir og skapandi þættir. Leikurinn kallar á fjölbreytta notkun **tungumálsins**, **hreyfingu**, **félagsleg samskipti** og **tilfinningatengsl**. Leikur getur virkjað **sköpunarkraft** barna og löngun þeirra til að **læra** og **afla sér þekkingar**.

Með yngri börnum styðja kennarar við og taka þátt í leiknum með börnunum en leyfa **áhugahvöt** og **sköpunargleði** barnanna að njóta sín. Kennarar grípa inn í ágreining milli

barnanna og leiða þau í átt að lausn. Leikurinn felst í að skoða hluti, prufa hvernig þeir virka og hvaða áhrif barnið getur haft á hlutinn. Börnin leika mikið hlið við hlið en eru smám saman að færa leikinn yfir á stig hlutverka- og þykjustuleikja.

Eftir því sem börnin eldast því færari verða þau í að leika saman sjálf og felst hlutverk kennara því meira í að skipuleggja umhverfið, koma með kveikjur að leik, vera í nánd við börnin og fylgjast með og meta leik barna með skráningum. Kennarar fara inn í leikinn ef þörf er talin á, t.d. til að hjálpa börnunum að halda leiknum áfram séu þau stopp eða til að aðstoða við lausn ágreinings komi hann upp. Hlutverka- og þykjustuleikir og hóp- og regluleikir eru meira áberandi hjá eldri börnum.

6.5.2 Athafnir daglegs lífs

Daglegt líf í leikskólanum tekur mið af þörfum barnahópsins hverju sinni. Leitast er við að skipuleggja umhverfi og athafnir þannig að öll geti tekið þátt í daglegu starfi. Dagskipulagið markast af athöfnum sem lúta að líkamlegum þörfum barna og heilsu. Þau matast, þvo sér, hvíla sig og sofa á föstum tímum og hefur leikurinn mikið vægi í dagskipulaginu þess á milli.

Mikilvægt er að dagskipulagið sé í föstum skorðum til að skapa hefð og festu í leikskólastarfinu og til þess að barnið geti verið öruggt hvers sé ætlast til af því.

Í gegnum athafnir daglegs lífs vinna kennarar að markmiðum leikskólans er varða leik og nám. Í deildarnámskrám má finna nánari markmið og viðmið fyrir athafnir daglegs lífs.

6.5.3 Skipulagðar stundir

Í skipulögðum stundum er barnahópnum skipt upp til að hver og einn fái notið sín sem best á eigin forsendum og til að kennarar fái betri yfirsýn yfir þroska og færni / hæfni hvers og eins. Í Handbók Skýjaborgar: leikur, mál og læsi og deildarnámskrám má finna nánari útlistun á markmiðum og viðmiðum í skipulögðum stundum.

Leiðarljós leikskóla

- Starfshættir leikskóla eiga að hvetja börn til að tjá sig og hlusta á frásagnir, sögur, ljóð og ævintýri.
- Í leikskóla á að nýta þau tækifæri sem gefast í daglegum samskiptum til að efla íslenska málvitund þar sem börn læra ný orð og hugtök og þróa tungumálið.
- Í leikskóla á að hvetja börn til að túlka og tjá sig á fjölbreyttan hátt, m.a. í gegnum leik, hreyfingu, myndmál, tónlist, tungumál, tölur og tákni

Aðalnámskrá leikskóla 2011.

7. kafli – Náms svið leikskólans

Námssvið leikskóla eru áherslupættir í leikskólauppeldi. Þau eru: **læsi og samskipti, heilbrigði og vellíðan, sjálfbærni og vísindi og sköpun og menning**. Náms sviðin skarast og þau eru samofin undirstöðuþáttum leikskólastarfs: leik, daglegri umönnun og almennri lífsleikni. Í námskrá eru þau aðgreind til að tryggja hverju og einu sinn sess í daglegu starfi í leikskólanum. Unnið er að markmiðunum í daglegu starfi, skipulögðu hópastarfi og leik.

Í leikskólanum er unnið að þeim markmiðum sem sett eru fram í Aðalnámskrá leikskóla auk eigin áherslna innan einstaka námsviðs. Leiðir að markmiðum eru útfærðar af starfsfólki leikskólans og hefur starfsgrundvöllur leikskólans áhrif á leiðirnar og þann efnivið sem leikskólinn kys að nota til að vinna að markmiðunum.

Grunnþættir menntunar og námssvið leikskóla eiga að vera ánægjuleg og stuðla að vellíðan barna, þau eiga að stuðla að því að starf leikskóla einkennist af inngildandi hugarfari og starfsháttum, taka mið af margbreytileika, stuðla að uppbyggilegum samskiptum, vináttu og gleði og efla fjölskyrnun í leik. Gildi skólans, vellíðan, virðing, metnaður og samvinna, sem og umhverfismennt ganga eins og rauður þráður í gegnum allt leikskólastarfið og eiga að endurspegla markmið námssviðanna.

Á grunni skólanámskrár eru unnar deildarnámskrár.

7.1 Sjálfbærni og vísindi

Leikskólinn er staðsettur í nágrenni við ósnortna náttúru og hefur okkar nánasta umhverfi mikil áhrif á það hvernig unnið er með námssviðið. Leikskólinn er Grænfánaskóli og hefur það verkefni áhrif á umhverfisvinnu í leikskólanum. Sú vinna er gegnumgangandi í öllu starfi en auk þess eru sett sérstök markmið á námssviðinu.

Í leikskólanum er ýtt undir forvitni barna um hvernig hlutir virka, eiginleika efna og þeim hjálpað við að öðlast skilning á umhverfi sínu og miðla þekkingu sinni. Unnið er með hugtök, tölur og tákni sem hjálpa börnum við að skilja hvernig hlutir og kerfi virka.

Útiveru er gefinn góður tími í dagskipulaginu og er unnið að markmiðum leikskólans jafnt úti sem inni.

Markmið	Leiðir
Að barnið: ✓ fái notið útiveru á hverjum degi. ✓ læri að klæða sig eftir veðri. ✓ kynnist leikskólalóðinni og nánasta umhverfi leikskólans. ✓ læri umhverfis- og náttúruvernd í daglegu starfi. ✓ læri að njóta náttúrunnar og meta fjölbreytileika hennar. ✓ þroski með sér ábyrgðarkennd gagnvart umhverfi sínu. ✓ öðlist skilning á hringrás náttúrunnar og sjálfbærri þróun. ✓ upplifi að læra, leika og vinna bæði inni og úti. ✓ læri heiti árstíðanna og sérkenni þeirra. ✓ fái tækifæri til að vinna með stærðfræðihugtök í daglegu starfi. ✓ kynnist möguleikum upplýsingatækni í vinnu með náttúru og umhverfi.	✓ Fara út á hverjum degi. ✓ Klæðast viðeigandi fatnaði í útiveru. ✓ Tala vel um veðurfar. ✓ Skoða fræðibækur um dýr og náttúru. ✓ Vekja áhuga barna á dýra- og plöntulífi í leikskólanum. ✓ Vettvangsferðir, styttri og lengri. ✓ Vinna áfram með þekkingu úr vettvangsferðum í leikskólanum. ✓ Ræða um veðrið og áhrif þess á náttúruna, árstíðaskiptin. ✓ Nota endurvinnanlegan og endurnýtanlegan efnivið í starfinu. ✓ Vinna með flokkun og matarsóun. ✓ Hvetja og styðja börn til tilrauna úti og inni, færa náttúruna inn í leikskólann til skoðunar. ✓ Skoða skordýr og gróður í garðinum okkar og okkar nánasta umhverfi. ✓ Vinna grenndarverkefni. ✓ Vinna með stærðfræðileg viðfangsefni, s.s. flokkun, tölur, tákn, mynstur og mælingar. ✓ Nýta spjaldtölvur í upplýsingasöfnun og vinnu með börnum þegar það hentar. ✓ Taka þátt í verkefnum sem tengjast Grænfánaverkefninu og umhverfisvernd.

7.2 Heilbrigði og vellíðan

Heilbrigðir lífshættir eru hverju barni nauðsynlegir til að þroskast eðlilega. Öll hreyfing og góð næring stuðlar að andlegri og líkamlegri vellíðan. Leikir sem reyna á líkamann veita barni útrás og hvíld og slökun veita barni orku til frekari leikja.

Í leikskólanum er hreyfingu gefinn góður tími í dagskipulaginu og er sérstaklega horft til þroska gróf- og fínhyfinga. Leitast er við að hafa gott jafnvægi milli hreyfingar og hvíldar/slökunar. Við athafnir daglegs lífs þjálfast börnin við að nota bæði gróf- og fínhyfingar s.s. við að klæða sig úr og í og við matarborðið. Námsumhverfi leikskóla á að vera eins eiturefnalaust eins og unnt er, þar með talið efniviður, fæði og hreinsefni.

Líðan barns hefur áhrif á sjálfsmynd þess, t.a.m. hvort það hefur trú á eigin hæfni og er áhugasamt. Daglegar athafnir eiga að stuðla að líkamlegri, andlegri og félagslegri vellíðan barna og góðri heilsu. Fagleg umhyggja skal skipa stóran sess og mikilvægt er að starfsfólk leikskóla myndi góð og nán tengsl við börnin. Í leikskóla ber að leggja áherslu á jöfnun félagslegra og menningarlegra aðstæðna barna.

Markmið	Leiðir
Að barnið: ✓ læri að njóta þess að hreyfa sig, inni og úti. ✓ læri að þekkja líkama sinn og hreyfigetu sína. ✓ fái útrás fyrir hreyfipörf sína, auki þol, einbeitingu og styrk. ✓ þjálfí samhæfingu hreyfinga í gegnum fjölbreytta hreyfingu og leik úti og inni. ✓ fái útrás fyrir hreyfipörf sína og læri leiðir til slökunar. ✓ þjálfí gróf- og frínhreyfingar og samhæfingu augna og handa í leik- og daglegu starfi. ✓ fái holla og góða næringu og geri sér grein fyrir mikilvægi næringar fyrir alhliða þroska. ✓ upplifi heilbrigð, jákvæð og uppbyggjandi samskipti við börn og fullorðna. ✓ læri að sinna persónulegri umhirðu og tileinki sér almennar hreinlætisvenjur. ✓ upplifi nán og traust tengsl við fullorðna og önnur börn í leikskólanum.	✓ Regluleg útivera á hverjum degi. ✓ Gönguferðir um nágrenni leikskólans. ✓ Leikur í náttúrunni. ✓ Hvetja börnin til að nota fjölbreyttar vinnustellningar. ✓ Þjóða upp á fjölbreytta hreyfileiki, inni eða úti sem fela t.d. í sér hopp, jafnvægi, kast, grip, samhæfingu og styrk. ✓ Hafa aðgengilegt kubbaefni, leir, skapandi efnivið, þúsluspil o.fl sem hvetur til fínhreyfinga. ✓ Kenna börnum hvers konar hreyfing á við á hverju svæði, rólegheit/ærsl. ✓ Þjóða upp á söngva og tónlistarleiki með hreyfingum. ✓ Tryggja öllum hvíldar- eða næðisstund á hverjum degi. ✓ Endurskoða og meta matseðil leikskólans og eldunaraðferðir reglulega. ✓ Markviss umræða um hollustu og heilbrigði í matartímum. ✓ Hafa góðan og samfelldan tíma fyrir leik á hverjum degi inni sem og úti. ✓ Hvetja til sjálfshjálpar. ✓ Sýna barninu skilning, umhyggju og vera til staðar. ✓ Veita barni stuðning þurfi það á því að halda. ✓ Tryggja góða aðlögun barna í leikskólann. ✓ Starfsfólk gangi fram með góðu fordæmi um hreinlæti.

7.3 Læsi og samskipti

Börn eru almennt félagsverur og hafa ríka þörf fyrir samskipti. Í leik eflist hæfileiki barna til samskipta og málproski þeirra eykst, þau tjá hugmyndir sínar, reynslu, tilfinningar og beita tungumáli á fjölbreyttan hátt. Í gefandi samskiptum og leik eykst félagsfærni og sjálfsmynd styrkist. Læsi í víðum skilningi þess orðs er mikilvægur þáttur samskipta og í leikskóla fá börn tækifæri til að átta sig á og öðlast skilning á að mál og tákni hafi merkingu.

Tungumálafærni er undirstaða þess að börn geti tjáð sig og tekið virkan þátt í daglegu starfi, en auk tungumálsins nota börn til dæmis ýmiss konar hljóð, snertingu, látbragð og leikræna tjáningu, tónlist, myndmál og dans til tjáningar. Í leik tjá yngri börn sig frekar með líkamanum en með orðum. Því þarf að hlusta á fjölbreyttan tjáningarmáta barna svo að rödd þeirra heyrist og sjónarmið þeirra leiði til áhrifamáttar þeirra. Læsi í leikskóla felur í sér þekkingu, leikni og hæfni barna til að lesa í umhverfi sitt og tjá upplifun sína, tilfinningar og skoðanir á fjölbreyttan hátt.

Máltaka barna þróast í nokkrum þrepum og einstaklingsmunur er á því hversu fljót börn eru að öðlast skilning og færni til að nota tungumálið til tjáningar. Verði vart við frávik í þroskaframvindu barna er gripið til markvissra aðgerða með hugmyndafræði snemmtækra íhlutunar, með það að markmiði að koma í veg fyrir eða draga úr erfiðleikum sem barnið kann að lenda í síðar meir vegna frávikanna. Unnin hefur verið aðgerðaáætlun í snemmtækri íhlutun í mál og læsi sem má finna í *Handbók Skýjaborgar: Leikur, mál og læsi*.

Börn geta tekist á í leik og semja jafnvel um ólík sjónarmið með leikrænum hætti, huga þarf að ójöfnum valdatengslum meðal barna sem hafa áhrif á stöðu þeirra í leik. Í leik geta börn unnið úr reynslu sinni og tilfinningum, sett þær í samfélagslegt samhengi og þróað félagsleg tengsl við önnur börn, myndað vinatengsl, skapað sína eigin jafningjamenningu og tilheyrt samfélagi leikskólans.

Í öllu starfi, umönnun og daglegum samskiptum við börnin leggur starfsfólk sig fram við að vera góð fyrirmynd með gildi skólans að leiðarljósi. Mikilvægt er að starfsfólk setji orð á og lýsi athöfnum, leiki með orð og byggi upp orðaforða barna og sé þeim góð málfyrirmynd.

Markmið	Leiðir
Að barnið: ✓ njóti ríkulegs og fjölbreytts málumhverfis. ✓ læri kurteisi og umburðarlyndi. ✓ fái tækifæri til að tjá hugsanir sínar, reynslu, tilfinningar, skoðanir og fyrirætlanir. ✓ dýpki orðaforða, mál- og hugtakaskilning í gegnum lestur, leik og samræður. ✓ fái tækifæri til að hlusta á og semja sögur og nýta ritað mál í leik. ✓ nái tókum á íslenskri tungu. ✓ fái tækifæri til að velta vöngum yfir eigin samfélagi og menningu og menningu annarra. ✓ læri á stafræna tækni og læri að beita henni í leik og á skapandi hátt.	✓ Hvetja börn til samræðna hvert við annað og í hóp í skipulögðu starfi og í leik. ✓ Lestur barnabóka sem hæfa aldri og þroska á hverjum degi. ✓ Daglegar samræður og virk samskipti við börnin í öllum aðstæðum. ✓ Fjölbreyttur söngur, þulur, kveðskapur og sagnagerð í skipulögðu starfi, daglegu starfi og leik á hverjum degi. ✓ Nota tákn með tali og myndmáli sé þess þörf. ✓ Hafa ritmálið sýnilegt, bæði bók- og tölustafi. ✓ Styðjast við Handbók Skýjaborgar: Leikur mál og læsi í málörvun. ✓ Hvetja börn og aðstoða við lestur og ritun þegar þau sýna því áhuga. ✓ Að börnin hafi aðgengi að fjölbreyttum efnivið til sköpunar og leiks. ✓ Ýta undir forvitni með því að veita aðgang að fjölbreyttum tækjum til rannsókna. ✓ Leyfa börnum að taka þátt í að skipuleggja menningarviðburði. ✓ Kynnast ólíkri menningu þeirra sem tengjast leikskólanum, barna, foreldra og starfsfólks. ✓ Efla markvisst hljóðkerfisvitund barna og búa þau undir lestrarnám.

7.4 Sköpun og menning

Sköpun og menning er veigamikill þáttur í námi barna og samofin leik þeirra. Leikur er skapandi, börn ákveða hvernig leikur þróast og nær allt er mögulegt í leik. Skapandi starf á fyrst og fremst að beinast að ferlinu sjálfu, gleðinni, tjáningunni og náminu sem á sér stað þegar hugmyndir, tilfinningar og ímyndun fá að njóta sín.

Í Skýjaborg fá börn tækifæri til sköpunar, úti og inni með fjölbreyttan efnivið. Megináhersla er á sköpunarferlið sjálft sem er mikilvægur þáttur í þroska barnsins. Ýtt er undir fjölskynjun og stutt við sköpunarkraft svo sem með myndsköpun, tónlist, dansi, leikrænni tjáningu, vinnu og leik með orð, margt kynnir tækni og opnum efnivið.

Barn fer smám saman að kynnast því samfélagi sem það tilheyrir í gegnum samspil við umhverfið og aðra einstaklinga. Leikskólinn tekur þátt í þessu samspili og nýtir í leikskólaskólastarfinu þau menningarlegu og félagslegu tækifæri sem umhverfi hans og staðsetning gefur kost á.

Í leikskólanum er haldið upp á hefðbundna hátíðisdaga skv. skóladagatali og starfsáætlun. Þessa daga nýtir leikskólinn til að vinna að ákveðnum náms- eða þroskamarkmiðum.

Markmið	Leiðir
Að barnið: ✓ fái tækifæri til að sýna frumkvæði í sköpun og njóta sköpunarferlisins. ✓ fái útrás fyrir sköpunar- og rannsóknarþörf sína í gegnum leik, inni og úti. ✓ byggi upp trú á eigin getu í gegnum skapandi verkefni, leik og þátttöku. ✓ þjálfi einbeitingu með þátttöku í skapandi verkefnum. ✓ njóti þess að taka þátt í skapandi ferli. ✓ finni til ánægju og gleði yfir eigin sköpunarkrafti. ✓ fái tækifæri til að endurupplifa og túlka reynsluheim sinn á eigin forsendum. ✓ þrói með sér tilfinningu fyrir hrynjanda og takti í gegnum tónlist, hreyfingu og leik. ✓ fái tækifæri til að kynnast ólíkum efnivið. ✓ fái tilfinningu fyrir því að það tilheyrir samfélaginu. ✓ kynnist nánasta umhverfi sínu og finnist þau örugg. ✓ kynnist hinum ýmsu hátíðum og hefðum í íslensku þjóðlífi. ✓ kynnist verkefnum ólíkra árstíða s.s. gróðursetningu og uppskeru. ✓ taki virkan þátt í að móta menningu leikskólans með hátíðum og viðburðum sem tengjast barnamenningu.	✓ Fjölbreyttur efniviður til sköpunar, áhersla á efnivið úr náttúrunni og endurvinnanlegan og endurnýtanlegan efnivið. ✓ Gefin sé samfelldur tími til leiks og sköpunar. ✓ Hvetja börn til sköpunar inni og úti og veita þeim efnivið og aðstæður til þess. ✓ Skrá sköpunarferlið í orðum og myndum. ✓ Hafa verk barnanna til sýnis í leikskólanum. Taka myndir af verkum barnanna sem ekki er tækifæri til að geyma, s.s. byggingar og stór sameiginleg verkefni. ✓ Vinna með tónlist, söng og hljóðfæri í leik og daglegu starfi. ✓ Nota aðferðafræði könnunaraðferðarinnar í þekkingarleit með. ✓ Hafa gott aðgengi að efnivið til sköpunar eftir því sem aldur og þroski barna leyfir. ✓ Fara í vettvangsferðir og ræða um það sem fyrir augu ber. ✓ Ræða um örnefni í okkar nánasta umhverfi. ✓ Taka þátt í gróðursetningu og uppskeru á hverju ári. ✓ Halda hátíðlega hefðbundna daga skv. skóladagatali og starfsáætlun. ✓ Kynnast stofnunum í nánasta umhverfi skólans. ✓ Vettvangsferðir. ✓ Halda hátíðlega daga sem tengjast menningu og þjóðlífi.

8. kafli – Mat á leikskólastarfi

Sérhver leikskóli skal móta aðferðir til að meta uppeldisstarf, stjórnunarhætti og samskipti innan leikskólans og utan. Mat skal framkvæma með hliðsjón af lögum, reglugerðum og Aðalnámskrá leikskóla. Sérstaklega skal gera grein fyrir framkvæmd og niðurstöðu matsins.

8.1 Innra mat

Innra mat leikskólans er unnið samkvæmt sjálfsmatsáætlun sem kemur fram í Starfsáætlun Skýjaborgar ár hvert. Matið er framkvæmt af starfsfólki leikskólans með aðkomu barna og foreldra.

Sjálfsmatið leggur faglegan grunn að endurbótum í leikskólastarfi og er kerfisbundin leið til að auka gæði leikskólastarfsins og gera það skilvirkara. Leikskólinn notast við gæðakerfið BravoLesson við innra mat. Farið er yfir gæðaviðmið sem hjálpar starfsfólki að meta gæði uppeldis- og menntastarfsins, samskipti starfsfólks, foreldrasamstarfið og stjórnun. Matinu er skipt upp í fimm yfirþætti sem eru: stjórnun, uppeldis- og menntastarf, mannauður, leikskólabragur og innra mat. Hver þáttur skiptist í þrjá – sex undirþætti. Gerð er langtímaáætlun og áætlað að yfirfara hvern undirþátt a.m.k. á 4-5 ára fresti. Í matsvinnunni eru styrkleikar og þeir þættir sem þarfnast úrbóta dregin fram, rökstuddir og skráðir.

Starfsfólki er boðið upp á þrjú starfsmannasamtöl yfir skólaárið, auk leiðbeiningasamtala við deildarstjóra. Hvert samtal hefur ákveðin markmið og lykilspurningar sem stjórnandi og starfsmaður fara yfir og finna leiðir til úrbóta sé þess þörf. Almennar niðurstöður eru teknar saman, styrkleikar og umbætur lagðar fram.

Almenn foreldraviðtöl eru haldin tvisvar yfir skólaárið, annars vegar í október og hins vegar í mars/apríl. Foreldrar geta ávallt óskað eftir að hitta starfsfólk utan skipulagðra foreldraviðtala. Fyrir foreldraviðtöl fara fram skráningar á líðan og þroska barna í leikskólanum. Framfarir í þroska barna eru metnar með skipulögðum hætti í gegnum alla leikskólagöngu þeirra og eru niðurstöðurnar notaðar til að bæta skipulag og aðferðafræði leikskólans. Við athugun á þroska, námi og velferð barna er lögð áhersla á að skoða;

- alhliða þroska,

- sjálfstæði,
- áhugasvið,
- þátttöku í leik úti og inni,
- félagsfærni og samkennd,
- frumkvæði og sköpunarkraft,
- tjáningu og samskipti.

Í foreldraviðtölunum gefst foreldrum einnig tækifæri til að koma að skipulagi skólastarfsins. Í leikskólanum á hvert barn sína ferilmöppu þar sem safnað er saman verkum, verkefnum, ljósmyndaskráningum, námsgögnum og því sem hægt er að nota við mat á þroska, námi og velferð. Börnin fá einnig að velja annað sem þau vilja bæta í ferilmöppur. Við lok leikskólagöngu fær hvert barn sína ferilmöppu afhenta til eignar.

Broskarlamat er lagt fyrir tvo elstu árganga leikskólans. Markmið með matinu er að kanna líðan barna á miðjum vetri með því að gefa þeim tækifæri til að koma skoðunum sínum á starfi leikskólans á framfæri. Niðurstöður eru skoðaðar út frá hverjum einstaklingi, en einnig er heildarniðurstaða hópsins tekin saman og þær nýttar til að rýna í líðan barna og skólastarfið. Ef 30% barna velja fýlukall í einhverjum aðstæðum er sá þáttur skoðaður með tilliti til breytinga til að bæta líðan barna.

Niðurstöður innra mats má finna í Starfsáætlun Skýjaborgar. Út frá niðurstöðum er sett fram umbótaáætlun og sjálfsmatsáætlun, sem eru uppfærðar fyrir hvert skólaár og má einnig finna í Starfsáætlun Skýjaborgar.

8.2 Ytra mat

Mennta- og barnamálaráðuneytið og eftir atvikum sveitarfélög bera ábyrgð á ytra mati leikskóla og tekur leikskólinn þátt í.

Foreldra- og starfsmannakönnun Skólapúlsins er framkvæmd á tveggja ára fresti í samstarfi við Velferðar- og fræðslunefnd Hvalfjarðarsveitar. Úr foreldrakönnun fást greinargóðar upplýsingar um: daglegt leikskólastarf, námsumhverfi, samskipti við foreldra, upphaf og lok leikskólagöngu, sérstakan stuðning og sérfræðiþjónustu ásamt öðrum opnum spurningum. Úr starfsmannakönnun fást greinargóðar upplýsingar um: starfið, starfsfólk, vinnustaðinn, stjórnun, uppeldi og menntun, símenntun og undirbúningstíma ásamt opnum spurningum.

Niðurstöður ytra mats eru teknar inn í Starfsáætlun Skýjaborgar. Út frá niðurstöðum er sett fram umbótaáætlun og sjálfsmatsáætlun, sem eru uppfærðar fyrir hvert skólaár og má einnig finna í Starfsáætlun Skýjaborgar.